

جرایم و تخلفات حوزه سلامت

حسین بیگی

استادیار، گروه حقوق جزا و جرم‌شناسی، مرکز تحقیقات حقوق، واحد مراغه، دانشگاه آزاد اسلامی، مراغه، ایران (نویسنده مسئول)

Husseinbeigi26@yahoo.com

رضا شهسوار

دانشجوی کارشناسی، رشته حقوق، واحد مراغه، دانشگاه آزاد اسلامی، مراغه، ایران

www.rezashahsavara@gmail.com

پارسا یزدانی‌فر

دانشجوی کارشناسی، رشته حقوق، واحد مراغه، دانشگاه آزاد اسلامی، مراغه، ایران

Mradyshahyn6@gmail.com

سجاد آقایی

دانشجوی کارشناسی، رشته حقوق، واحد مراغه، دانشگاه آزاد اسلامی، مراغه، ایران

Arvin6874koord@gmail.com

چکیده

زمینه و هدف: به استناد اصل بیست و نهم قانون اساسی ج.ا.ا. جامعه پزشکی و دست‌اندرکاران حوزه سلامت و بهداشت موظف و مکلف هستند برای مقابله با فعل‌ها یا ترک فعل‌هایی که موجب سلب آسایش و آرامش و در مواقعی باعث فوت یا آسیب‌های جبران‌ناپذیری می‌شود اعمالی را در راستای حدود و اختیارات خود انجام دهند.

هدف از این مقاله بررسی جرایم و تخلفاتی است که در حوزه سلامت و بهداشت باعث بروز مشکلاتی می‌شود.

روش تحقیق: در این مقاله روش تحقیق به صورت توصیفی-تحلیلی می‌باشد و جمع‌آوری اطلاعات با استفاده از قوانین بهداشتی تحقیق شده است.

یافته‌ها: جرائم و تخلفات حوزه سلامت و بهداشت یک مسئله بسیار مهم است که به علت ارتباط نزدیک مردم و جامعه با این جرائم و تخلفات بیشتر به چشم می‌آید و با رویکرد قوه قهریه کشور میتوان این را متصور شد که قانون‌گذار با ایجاد ضمانت اجرا و تصویب قوانین مختلف می‌خواهد در مقابل جرائم این حوزه سدی محکم بسازد تا افراد سودجو و فرصت‌طلب نتوانند در این حوزه فعالیت‌هایی بکنند یا از ترس ضمانت‌اجراهای قضایی از این کار منصرف شوند.

نتیجه‌گیری: نتایج به دست آمده نشان می‌دهد که با اینکه جرائم و تخلفات حوزه سلامت و بهداشت قوانین نسبتاً کاملی هستند اما برای انجام درست این قوانین نیاز به همبستگی و همیاری همه دستگاه‌ها و ارگان‌های کشور است تا با یاری قوه قهریه کشور بتوانند در مقابل این جرائم بایستند.

کلیدواژه‌ها: سلامت، بهداشت، قوانین امور پزشکی، جرایم

مقدمه

سوالی که در ذهن بسیاری از اقشار مردم و همچنین در بین پزشکان و فعالین حوزه سلامت وجود دارد این است که حقوق جزایی کشور تا چه اندازه وارد مبحث جرائم و تخلفات حوزه بهداشت سلامت شده است.

بر همین اساس ما نگارندگان این مقاله بر خود این وظیفه عرفی و شرعی را به عنوان دانشجویان حقوق بر خود میدانیم که تا جای امکان در این مقاله اطلاعات جامع و مفیدی را در این حوزه به مخاطبین خود انتقال دهیم.

به طور کلی مبحث جرائم و تخلفات نظام پزشکی، دارویی و غذایی که از شاخه‌های حقوق جزا میباشد به دلیل پیشرفتهای پزشکی و مراجعات بسیاری از مردم با این صنف تنوع جرائم از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و به جهت فنی و تخصصی بودن این رشته، شناسایی انواع جرائم و نحوه رسیدگی به آنها و رویه قضایی گام مهمی در رفع خالهای قانونی به شمار می‌آید.

این مقاله از نوع مروری است و با مطالعه مبانی و مفاهیم قصور و تخلفات حرفه‌ای در رشته دندانپزشکی و نحوه رسیدگی به آن و مقررات قضایی و انتظامی اطلاعات الزم را برای شاغلین حرفه دندانپزشکی فراهم مینماید مراکز متعددی شامل داسرا و سازمانهای پزشکی قانونی و نظام پزشکی با کسب نظر کارشناسی کمیسیونهای تخصصی کار رسیدگی به شکایات بیماران از دندانپزشکان را بر عهده دارند قانون مجازات اسلامی قانون آیین دادرسی کیفری قانون تشکیل سازمان نظام پزشکی و آیین نامه رسیدگی به تخلفات صنفی و حرفهای شاغلین حرف پزشکی و رشتههای وابسته مبانی قانونی این دادرسی ها هستند. مجازات ها عمدتاً شامل مجازاتهای انتظامی و یا پرداخت دیه است. رعایت موازین فنی و علمی در اقدامات تشخیصی و درمانی مهم ترین معیاری است که در بررسی شکایات دندانپزشکی مورد استفاده محاکم قضایی قرار میگیرد.

همچنین این مقاله در رابطه با مباحثی همچون قاچان داروهای تقلبی نیز افت و خیزی دارد چرا که قاچاق داروهای تقلبی نیز هم در عرصه کشوری و هم در عرصه بین المللی باعث به خطر افتادن سلامت عمومی و جامعه میگردد. قاچاق دارو به عنوان پدیده قدیمی و بیمار گونه فرهنگی معطلی را برای اقتصاد کشور ایجاد میکند این پدیده از جرایم اقتصادی مرتبت با فساد اداری سازمانیافته و فرامرزی و ضد حقوق بشری نقض کننده عوارض گمرکی و مقررات محدود یا ممنوع کننده ورود و خروج کالا از یک کشور است قاچاق دارو علاوه بر خسارات اقتصادی باعث ایجاد هزینههایی از لحاظ امنیت

سلامت و امنیت بهداشت و سلامت فرهنگی برای جامعه میباشد در ایران برخی از مقامات میزان سالیانه قاچاق دارو رو را هفت میلیارد دلار تخمین زده اند که این رقم به خودی خود سود بسیار زیادی را نصیب قاچاقچیان که در این حزه فعالیت دارند می‌کند.

البته این ارقام یا نظریهها فقط در ایران صدق نمیکند برای مثال در نیجریه ۲۵۰۰ نفر به دلیل دریافت واکسن تقلبی منتهیت مردند. برخی ها تخمین زدهاند که در کشور هر پنج ثانیه یک نفر داروی تقلبی مصرف میکند و این موضوع باعث بروز مشکلاتی در جامعه و مردم مخصوصاً برای کسانی که دارای مشکلات جدی در زندگی روز مره خود هستند می‌شود.

علاوه بر آن این مقاله آگاهی‌های الزم در رابطه با تخلفات بهداشتی و درمانی را برای مخاطبین بازگو میکند چون که با دانستن تخلفات در حوزه بهداشت و درمان یا به صورت جامع تر در حوزه سلامت مخاطب درک درستی از سلامت در جامعه خود و حتی در خانواده خود خواهد داشت.

تخلفات بهداشتی و درمانی شامل امور متعددی در حوزه سلامت بوده البته در کنار شامل شدن نسبت به این امورها دارای استثنای خاصی هم هستند مطابق تبصره دو قانون نظام صنفی اصلاحی ۱۳۹۲/۰۶/۱۲، صنوفی که قانون خاص دارند از شمول این قانون مستثنی هستند. تولید کنندگان و عرضه کنندگان مواد بهداشتی و درمانی نیز دارای قانون خاص هستند و از احکام این قانون پیروی می‌کنند منظور از قانون خاص قانونی است که بر اساس آن نحوه صدور مجوز فعالیت تنظیم و تنسيق امور واحدهای ذیربط نظارت بازرسی و رسیدگی به تخلفات افراد و واحدهای تحت پوشش آن به صراحت در متن قانون مربوطه معین میشود. بیست و هشت تخلف در امور بهداشتی درمانی و امور دارویی در قانون تعزیرات حکومتی امور بهداشتی و درمانی عبارتند از فروش دارو بدون

نسخه گران فروشی، درج نکردن قیمت و تاریخ مصرف، عدم دریافت مجوزهای وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، عدم رعایت بهداشت و عرضه کالای غیر بهداشتی.

امیدواریم با نوشتن و جمع آوری این اطلاعات توانسته باشیم تا مسیری هموار و دور از هر گونه گمراهی و دشواری برای مخاطبین این مقاله به ارمغان بیاوریم. به طور کلی بیشتر جرایم و تخلفات حوزه سلامت بهداشت به تخلفات بخش نظام پزشکی ارتباط دارد به صورت خلاصه تخلفات نظام پزشکی به سه دسته اصلی تقسیم می‌شوند، که در ادامه این مقاله به بررسی هر یک از این جرایم می‌پردازیم.

۱. جرائم و تخلفات مربوط به امور پزشکی

جرایم و تخلفات مربوط به امور پزشکی به دو بخش تقسیم می‌شوند که عبارتند از:

۱-۱. جرایم خاص پزشکی

۱-۲. جرایم مغایر با شئون حرفه پزشکی

۱-۱-۱. جرائم خاص پزشکی

ایراد صدمات بدنی عمدی ناشی از تقصیر پزشک

قتل غیر عمد ناشی از تقصیر در امور پزشکی

قتل ترحم آمیز یا آتا نازی

سقط جنین

۱-۱-۱-۱. ایراد صدمات بدنی غیر عمدی ناشی از تقصیر پزشک

مطابق ماده ۴۹۷، ۴۹۶، ۴۹۵ که در مورد چگونگی رفتار با پزشکی که در معالجاتی و جراحیهای که انجام میدهد موجب تلف یا ایجاد صدمات بدنی میگردد است، در گام نخست اول باید رابطه درمانی میان بیمار پزشک را احراز گردد. چه بسا در همین قدم اولیه توجه اتهام به متهم پزشک معالج (بسته شود که در آن صورت به لحاظ عدم توجه اتهام به متهم قرار منع تعقیب صادر خواهد شد و یا اینکه مستندات کافی از سوی شاکی یا شکات ارائه شود که طی دستوری پرونده جهت تشکیل کمیسیون تخصصی پزشکی قانونی ارسال گردد، کمیسیون مذکور با تشکیل جلسه فرایند درمان را ملاحظه میکند و سپس در خصوص تقصیر. پزشک و یا عدم تقصیر وی کارشناسانه اظهار نظر می نماید.

۱-۱-۲. قتل غیر عمدی ناشی از تقصیر در امور پزشکی

آتا نازی که از زبان یونانی به معنی مرگ (خوب است در اصطلاح، شرایطی است که در آن بیمار بنا به درخواست خودش به صورت طبیعی و آرام بمیرد. منظور از این نوع قتل آن است که بیمار به یک بیماری العالج و غیر قابل تحمل مبتال گشته است و از پزشک میخواهد به درد و رنج غیر قابل تحمل وی پایان دهد، و پزشک با تجویز داروی ویژه با احساس همدردی و ترحم آمیز به حیات بیمار خاتمه میدهد. (زهرا میرشهرکی، ۱۳۹۵)

حال سوال آن است که آیا عمل او همانند سایر قتل عام قابل پیگیری و مجازات است؟ و یا اینکه اقدامات ترحم آمیز پزشک میتواند ماهیت عمل مجرمانه را تغییر دهد؟

این عمل در برخی از کشورها از جمله بلژیک هلند سوئیس کانادا و اسپانیا عملی قانونی است اما بر اساس مقررات کیفری و قوانین جزایی ایران این عمل پزشک جرم بوده و قابل مجازات است اساساً انگیزه تأثیر در ماهیت عمل مجرمانه مرتکب ندارد. بلکه در جرایم تعزیری میتواند از جهات مخففه محسوب شود. (صالحه یزدانی فر، ۱۳۹۴)

تحلیل: در بیشتر نظامهای حقوقی جهان افراد مهم و تأثیر گذار در جامعه مانند پزشکان و قضات و مقامات دولتی و ... به علت مسئولیت مهمی که به دوش دارند باید همیشه مراقب باشند تا احساسات و مسائل عاطفی بر روی آنها تأثیر نگذارد به همین علت در مسئله آنا نازی به علت اینکه پزشک اجازه مداخله احساسات را در وظیفه خود داده است به نوعی میتوان مقصر دانست و در مورد مسئله رضایت مجنی علیه این مسئله مطرح است که چون به علت غیر قابل تحمل بودن درد و رنج مسئله زوال اراده پیش میآید این رضایت نیز از نظر حقوقی قابل پیگیری و استناد نیست. (سمانه جهان پور، ۱۴۰۱)

۳-۱-۱. سقط جنین

در مورد سقط جنین دو تعریف در دو حوزه وجود دارد، یک حوزه پزشکی و دو حوزه قانونی ولی به دلیل بررسی های حقوقی در این مقاله معنا به کار میرود. سقط جنین در اصطلاح پزشکی به خارجا به حوزه حقوقی خواهیم پرداخت جنین در لغت هر چیزی پوشیده و مستور و به معنای نطفه موجود در شکم است و در اصطلاح فقهی نیز به همین کردن قبل از موعد جنین به نحوی که قابل زیستن نباشد، اطلاق میشود سقط جنین از حیث حقوق کیفری نیز در همین معنا به کار رفته و مبدا حیات جنینی ابتدای استقرار نطفه و آبستنی مادر و پایان آن نیز لحظه ماقبل ولادت طفل تلقی میشود بر این اساس، سقط جنین انجام هرگونه عمل مجرمانه عمدی یا غیر عمدی روی زن حامله، مشروط بر اینکه موجب متوقف ماندن دوران تکامل و مراحل حیات جنینی شود یا به سلب حیات حملی که قابل زیستن است، منجر شود، اطلاق میشود با این وجود تعریف آن از دید حقوقدانان مختلف نیز متفاوت است طبق قانون مجازات اسلامی سقط جنین میتواند از همان مراحل آغاز بسته شدن نطفه قابل مجازات باشد و ربطی به مدت زمان گذشته از بارداری ندارد مقررات سقط جنین در مواد ۴۸۷ تا ۴۹۳ قانون مجازات اسلامی و همچنین در مواد ۶۲۳ و ۶۲۴ همان قانون، به روشنی بیان شده است طبق ماده ۶۲۳ قانون مجازات هر کس با دادن دارو یا وسایل دیگری باعث شود که زن جنین را سقط کند از شش ماه تا یک سال به حبس محکوم میشود و اگر به صورت عمدی و با آگاهی زن را راهنمایی کند تا دارو یا وسایل دیگری را استفاده کرده و جنین خود را سقط کند، به حبس از سه تا شش ماه محکوم خواهد شد؛ مگر این که ثابت کند این کار را برای حفظ زندگی مادر انجام داده است. البته در همه این موارد پرداخت دیه قطعی خواهد بود بر اساس ماده ۶۲۴ همان قانون، اگر پزشک ماما یا داروفروش وسایلی برای سقط جنین فراهم کنند یا برای این عمل همکاری کنند، به حبس از دو تا پنج سال محکوم شده و باید طبق قانون دیه پرداخت کنند طبق این مواد مشخص میشود که مجازات افرادی که در زمینه پزشکی تخصص دارند، از افراد عادی بیشتر خواهد بود حکم سقط جنین در مواد قانونی دیگری که نام برده شد ۸۷ تا ۴۹۳ قانون مجازات اسلامی نیز بیان شده و طبق شرایط مختلف برای سقط کننده حتی اگر مادر باشد پرداخت دیه در نظر گرفته شده است در مورد دیه جنین نیز ماده ۷۱۶ ق.م.ا. چنین اظهار نظر کرده است که

اگر جنین به صورت نطفه باشد، دوصدم دیه کامل

اگر جنین به صورت علقه یا خون بسته شده باشد، چهارصدم دیه کامل.

اگر به صورت مضغه یعنی پاره گوشت باشد، شش صدم دیه کامل.

اگر به صورت استخوان باشد و هنوز گوشت نداشته باشد، هشتصدم دیه کامل.

اگر در حالت گوشت و استخوانبندی کامل باشد و لی روح در آن دمیده نباشد، یعنی بیش از چهارماهگی، یک دهم دیه کامل و اگر روح در آن دمیده باشد یعنی پس از چهار ماهگی، اگر پسر باشد، دیه انسان کامل را دارد و اگر دختر باشد نصف دیه و اگر در جنسیت شک باشد، سه چهارم دیه کامل.

۱-۲-۱ جرایم مغایر با شئون پزشکی

جرایم مغایر با شئون پزشکی شامل مواردی است که در ادامه هر یک را معرفی و توضیح مختصری در مورد هر کدام داده می‌شود. افشای اسرار بیماران، موضوع ماده ۶۴۸ قانون تعزیرات صدور گواهی خالف واقع پزشکی، موضوع ماده ۵۳۹ قانون تعزیرات عدم کمک به مصدومین، موضوع قانون مجازات خودداری از کمک به مصدومین و رفع مخاطرات جانی تبلیغات گمراه کننده و فریب بیماران، موضوع ماده ۵ قانون مربوط به مقررات امور پزشکی و دارویی

۱-۲-۱-۱ افشای اسرار پزشکی

بر اساس ماده ۶۴۸ قانون تعزیرات - کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۵ اطباء و جراحان و ماماها و دارو فروشان، محرم اسرار بیمار تلقی شده، به غیر از موارد ضروری و اقتضای قانون نمیتوانند اسرار مردم را افشاء کنند و در صورت اقدام مرتکب به سه ماه و یک روز تا یک سال حبس و یا به یک میلیون و پانصد هزار تا شش میلیون الیر محکوم می شود. استثنائات جرم افشای اسرار پزشکی پزشکان و مؤسسات پزشکی در موارد زیر ملزم به افشای اسرار بیماران و اعالم آن به مراجع قانونی ذی ربط هستند بیماریهای آمیزشی؛ بیماری های واگیردار؛ طاعون ؛ تب زرد؛ مطلقه ؛ محرقه ؛ تیفوس؛ اگزمای آنتماتیک؛ ابله؛ مخملک؛ سرخجه؛ خناق ؛ اسهال خونی؛ سرسام واگیر مننژیت؛ تب عرق گز سونت میلویر؛ و با و اسهال و بایی شکل مالیا، فلج اطفال تب مالت و دفاع پزشک در محکمه و استناد به سر خاص بیمار.(غلام حسین مهدوی نژاد، ۱۳۸۷)

۱-۲-۲-۱ صدور گواهی خالف واقع پزشکی

ماده ۵۳۹ قانون مجازات اسلامی تعزیرات بیان میدارد هرگاه طبیب تصدیق نامه برخالف واقع درباره شخصی برای معافیت از خدمت در ادارات رسمی یا نظام وظیفه یا برای تقدیم به مراجع قضایی بدهد به حبس از شش ماه تا دو سال یا به سه تا دوازده میلیون الیر جزای نقدی محکوم خواهد شد و هرگاه تصدیق نامه مزبور به واسطه أخذ مال یا وجهی انجام گرفته عالوه و استرداد و ضبط آن به عنوان جریمه به مجازات مقرر برای رشوه گیرنده محکوم می‌شود.(سعید حکیمی، ۱۳۷۹)

۱-۲-۳ خودداری از کمک به مصدومین

عدم کمک به مصدومین: طبق ماده واحده قانون مجازات خودداری از کمک به مصدومین و رفع مخاطرات جانی مصوب ۱۳۵۴ هر کس شخص یا اشخاصی را در معرض خطر جانی مشاهده کند و بتواند با اقدام فوری خود یا کمک طلبیدن از دیگران با ۱۰ اعالم فوری به مراجع یا مقامات صالحیت، دار از وقوع خطر یا تشدید نتیجه آن جلوگیری کند بدون اینکه با این اقدام، خطری متوجه خود او یا دیگران شود و با وجود استمداد یا داللت اوضاع و احوال بر ضرورت، کمک از اقدام به این امر خودداری کند به حبس جنجهای تا یک سال و یا جزای نقدی تا پنجاه هزار الیر محکوم خواهد شد در این مورد اگر مرتکب از کسانی باشد که به اقتضای حرفه خود میتوانسته کمک مؤثری بکنند به حبس جنجه ای از سه ماه تا دو سال یا جزای نقدی از ده هزار الیر تا یکصد هزار الیر محکوم خواهد شد.

مسئولین مراکز درمانی اعم از دولتی یا خصوصی که از پذیرفتن شخص آسیب دیده و اقدام به درمان او یا کمکهای اولیه ۲۰ امتناع کنند به حداکثر مجازات ذکر شده محکوم می‌شوند نحوه تأمین هزینه درمان این قبیل بیماران و سایر مسائل مربوط به موجب آیین نامه ای است که به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

هرگاه کسانی که حسب وظیفه یا قانون مکلفند به اشخاص آسیب دیده یا اشخاصی که در معرض خطر جانی قرار دارند کمک ۳ کنند ولی از اقدام الزم و کمک به آنها خودداری کنند به حبس جنجهای از شش ماه تا سه سال محکوم خواهند شد دولت مکلف است در شهرها و راهها به تناسب احتیاج مراکز درمان فوری اورژانس و وسایل انتقال مصدومین و بیماران ۴ که احتیاج به کمک فوری دارند، ایجاد و فراهم کند. **مأموران انتظامی نباید متعرض کسانی که، خود متهم نبوده و اشخاص آسیب دیده را به مراجع انتظامی یا مراکز درمانی می‌رسانند، بشوند. (محمود عباسی ۱۳۹۲)**

۴-۲-۱. تبلیغات گمراه کننده و فریب بیماران

مؤسسات پزشکی و دارویی و متصدیان مربوطه، چنانچه از آگهیهای تبلیغاتی گمراه کننده و یا فریبنده ای همچون استفاده از عناوین مجعول و یا عناوین خالف حقیقت و واقع بر روی تابلو و سرنسخته و یا به هر طریق دیگر استفاده کرده و بیمار یا مراجعین را بفریبند طبق ماده ۵ قانون مربوط به مقررات امور پزشکی و دارویی و مواد خوردنی و آشامیدنی صوب ۱۳۳۴ مجازات خواهند شد.

در صورتی که استفاده از اسامی مجعول یا خالف حقیقت موجب گمراهی و فریب بیماران با مراجعین شده و منتهی به سرقت مال شود این اقدامات جزو ارکان مادی بزه کالهدرداری قرار خواهد گرفت که در آن صورت، مرتکب به مجازات کالهدرداری محکوم خواهد شد و چنانچه پولی دریافت ننماید استفاده از عناوین علمی غیرمجاز داشته باشد، طبق ماده واحده قانون مجازات استفاده غیر مجاز از عناوین علمی ناظر به ماده ۵۵۶ قانون مجازات اسالمی عزیرات مجازات خواهد شد و اگر عناوین مصرح و مصوب وزارت علوم نباشد وفق ماده ۵ از قانون مربوط به مقررات امور پزشکی و دارویی و مواد خوردنی و آشامیدنی مصوب ۱۳۳۴، عمل خواهد شد.

گردد و ممکن است با ماده واحده قانونی و مجازات استفاده کنندگان از عناوین علمی غیر مجاز صوب ۱۳۸۸، اظر به ماده، قانون تعزیرات، تداخل پیدا کند که در این صورت اگر عنوان استعمال شده در محدوده ماده مزبور قرار گیرد با آن قانون ۵۵۶ مجازات داده خواهد شد اما اگر عناوین و شاخص هایی چون پرفسور - که خارج از عناوین فوق الذکر است - یا هر عنوان خارج از برد تخصصی مرتکب فریبنده محسوب و طبق ماده مقررات امور پزشکی و دارویی، مجازات خواهد گشت.

۵-۲-۱. دخالت غیر مجاز در امور پزشکی

دخالت غیر مجاز در امور پزشکی، موضوع ماده‌های ۱ و ۳ قانون مربوط به مقررات امور پزشکی و دارویی و مواد خوردنی و آشامیدنی مصوب ۱۳۳۴ است که مصادیق آن عبارتند از:

۱. اشتغال به امور پزشکی بدون داشتن پروانه رسمی
۲. اشتغال به امور داروسازی بدون داشتن پروانه رسمی
۳. اشتغال به امور دامپزشکی بدون داشتن پروانه رسمی
۴. اشتغال به امور آزمایشگاهی بدون داشتن پروانه رسمی
۵. اشتغال به امور فیزیوتراپی بدون داشتن پروانه رسمی

۶. اشتغال به امور مامایی بدون داشتن پروانه رسمی
۷. اقدام به تاسیس غیرمجاز یکی از موسسات پزشکی مندرج در ماده ۱، بدون اخذ پروانه از وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
۸. واگذاری پروانه رسمی خود به دیگری به نحو غیرمجاز
۹. استفاده از پروانه رسمی دیگری به نحو غیر مجاز واردات دارو بدون اخذ مجوز از وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
۱۰. صادرات دارو بدون اخذ مجوز از وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
۱۱. خرید و فروش دارو بدون اخذ مجوز از وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
۱۲. خرید و فروش غیر قانونی دارو توسط شاغلین حرفه پزشکی
۱۳. خرید و فروش غیر قانونی دارو توسط مسئولین مراکز ساخت، تهیه و توزیع و فروش دارو
۱۴. خرید و فروش غیر قانونی تجهیزات و ملزومات پزشکی توسط هریک از شاغلین حرفه پزشکی
۱۵. خرید و فروش غیر قانونی تجهیزات و ملزومات پزشکی توسط مسئولین مراکز ساخت تجهیزات
۱۶. خودداری از توزیع و ارائه خدمات
۱۷. اخلال در نظام دارویی کشور

۲. تخلفات و جرائم بهداشتی و آرایشی در تعزیرات حکومتی

۲-۱. تولید مواد غذایی، بهداشتی و آرایشی بدون پروانه ساخت

طبق ماده ۳۱ قانون فوق مواد خوردنی، آشامیدنی، آرایشی و بهداشتی منوط به اخذ پروانه ساخت از وزارت بهداشت می‌باشد. تخلف از آن جرم بوده و متخلف از آن به مجازات مقرر در ماده ۳۱ محکوم می‌شود.

۲-۲. تولید مواد غذایی، بهداشتی و آرایشی بدون حضور مسئول فنی

طبق ماده ۳۲ قانون تولید مواد غذایی، آرایشی بهداشتی باید با حضور مسئول فنی انجام شود. همچنین علاوه بر حضور میبایست مسئول فنی نظارت دائم در امر تولید نیز داشته باشد. در غیر اینصورت متخلف محسوب میشود و به مجازات مقرر در ماده های ۳۳ محکوم میشود. ۳۲

۲-۳. عدم درج مشخصات بهداشتی بر روی کالا تاریخ تولید و مصرف و شماره پروانه

کلیه تولیدکنندگان باید برچسب اطلاعاتی بر روی کلیه محصولات الصاق نمایند. و شماره پروانه ساخت و مهلت اعتبار مصرف را نیز روی محصول درج نمایند در صورت عدم رعایت این موضوع متخلف محسوب میشوند و به مجازات مقرر در ماده ۳۴ محکوم می‌شوند.

۲-۴. عدم رعایت فرمول ساخت و تولید در تولید مواد غذایی، بهداشتی و آرایشی

تولید کنندگان باید فرمول تایید شده در پروانه ساخت را رعایت نمایند. چنانچه عدم رعایت بر اساس کاهش مواد متشکله آن باشد از مصادیق کم فروشی است. همچنین میتواند از مصادیق گرانفروشی محسوب گردد. متخلف به مجازات مقرر در ماده ۳۵ محکوم می‌شود.

۲-۵. عرضه کالاهاى فاقد پروانه ساخت توسط واحدها و شرکتهای پخش

اماکنی که حق فروش یا توزیع کالاهای خوردنی، آشامیدنی، آرایشی و بهداشتی را دارند برای عرضه کالا باید نکاتی را رعایت نمایند. آنها مجاز به عرضه و فروش کالاهایی هستند که دارای پروانه ساخت معتبر باشد و یا دارای مجوز ورود از وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی باشند تخلف از این موضوع جرم محسوب میشود و متخلف به مجازات مقرر در ماده ۳۶ قانون محکوم میشود. در این قانون مجازات شرکتهای پخش و تعاونیهای بزرگ با فروشگاهها و سوپر مارکتها متفاوت میباشد.

۲-۶. عدم رعایت ضوابط بهداشتی

موضوع عدم ضوابط بهداشتی به دلیل اهمیت آن در سه ماده آمده است. طبق ماده ۳۷ قانون، فروشگاهها باید از عرضه و تحویل کالاهای غیربهداشتی خودداری نمایند. عرضه و تحویل کالا با علم به غیربهداشتی بودن آن تخلف محسوب می شود و می باشند. متخلفین از این ماده به ازای هر سه مورد نقض بهداشتی به مجازات مقرر در این ماده محکوم می شوند. چنانچه نقایص را رفع ننمایند پروانه کسب متصدی لغو می گردد و محل کسب تعطیل می شود و ادامه کار منوط به اخذ پروانه جدید و رفع نقض می باشد.

۳. رسیدگی در کمیسیون ماده ۱۱ قانون تعزیرات حکومتی امور بهداشتی و درمانی

اصول در مواردی تخلفات و جرائم عدم رعایت مقررات بهداشتی مانند مل مواد گوشتی در خودرو فاقد یخچال و.... مورد قبول متخلف میباشد و آماده پرداخت جریمه نیز میباشد. در اینصورت نیاز به اظهار نظر کمیسیون ماده ۱۱ و اعزام متخلف به مرکز استان نمیشود چراکه مستلزم وقت و هزینههای بیشتر از مبلغ جریمه برای او میگردد.

الزاما باید در سطح استان و شهرستان مرکز استان تشکیل شود؟ آیا کمیسیون ماده ۱۱ انتخاب اعضای کمیسیون در ماده ۱۱ به نحوی است که اغلب دارای مسئولیتهایی در مرکز استان بوده اند. کمیسیون نیز به تبع آن منحصر در شهرستان مرکز استان تشکیل میگردد اما در واقع هیچگونه منع قانونی برای تشکیل کمیسیون در سطح شهرستان وجود ندارد.

کمیسیون ماده ۱۱ با توجه به میزان نیازهای موجود در سطح شهرستان به ویژه شهرستانهایی که دارای دانشگاه علوم پزشکی میباشد، تشکیل میشود آیا شعبه ویژه رسیدگی به تخلفات بهداشتی الزاما میبایستی در سطح شهرستان مرکز استان تشکیل شوند؟ بنابراینکه تخلفات موضوع قانون تعزیرات حکومتی امور بهداشتی و درمانی در همه جا اتفاق می افتد ، شعبه ویژه در شهرستانها هم میتواند تشکیل شود.

۳-۱. شعبه ویژه رسیدگی به تخلفات بهداشتی

تشکیل شعبه ویژه رسیدگی به تخلفات بهداشتی به لحاظ تقسیم وظایف و تخصصی کردن امور شعب صورت گرفته است. و صالحیت این شعبه و شعبه عمومی نسبت به یکدیگر ذاتی نیست و تعویض صالحیت رسیدگی به تخلفات بهداشتی به شعبه . عمومی مستقر در شهرستانها بالمانع میباشد و منعی برای تشکیل شعبه ویژه در خارج از مرکز استان وجود ندارد.

طبق ماده ۲۲ هر کس مرتکب قاچاق کالای ممنوع گردد یا کالای ممنوع قاچاق را نگهداری یا حمل نماید یا بفروشد، علاوه بر ضبط کالا به شرح زیر و مواد ۲۳ و ۲۴ مجازات می شود:

مموارد جزای نقدی برای قاچاق دارو

الف. در صورتی که ارزش کالا تا ده میلیون (۱۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال باشد، به جزای نقدی معادل دو تا سه برابر ارزش کالای ممنوع قاچاق
ب. در صورتی که ارزش کالا از ده میلیون (۱۰,۰۰۰,۰۰۰) تا یکصد میلیون (۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال باشد به جزای نقدی معادل سه تا پنج برابر ارزش کالای
ممنوع قاچاق

۲-۳. موارد حبس و جزای نقدی برای قاچاق دارو

پ. در صورتی که ارزش کالا از یکصد میلیون (۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰) تا یک میلیارد (۱,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال باشد به بیش از شش ماه تا دو سال حبس و به جزای
نقدی معادل پنج تا هفت برابر ارزش کالای ممنوع قاچاق
ت. در صورتی که ارزش کالا بیش از یک میلیارد (۱,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال باشد به دو سال تا پنج سال حبس و به جزای نقدی معادل هفت تا ده برابر ارزش
کالای ممنوع قاچاق

تبصره ۱- در صورتی که ارزش عرفی (تجاری) مشروبات الکلی مشمول بندهای الف) و ب) این ماده باشد؛ مرتکب عالوه بر جریمه نقدی مقرر در این ماده
به مجازات حبس از شش ماه تا یک سال محکوم می شود.
تبصره ۲- وجوه حاصل از قاچاق کالای ممنوع، ضبط می شود.

در چه موارد قاچاق کالا حبس دارد؟

طبق آنچه در ماده ۲۲ ذکر شده است اگر میزان ارزش و قیمت قاچاق دارو بیشتر از ۱۰ میلیون تومان تا ۱۰۰ میلیون تومان باشد؛ بجز این که فرد به ۵ تا ۷
برابر این قیمت باید جزای نقدی پرداخت کند به حبس ۶ ماه تا ۲ سال نیز محکوم می شود
همچنین اگر قیمت و ارزش داروی قاچاق شده بیشتر از ۱۰۰ میلیون تومان باشد؛ جزای نقدی فرد ۷ تا ۱۰ برابر یعنی حدود ۷۰۰ میلیون جریمه و همچنین
۲ تا ۵ سال نیز حبس خواهد بود

تکلیف وسایلی که با آن قاچاق دارو صورت گرفته در تبصره ۳ ماده ۲۲ قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز در این باره مقرر می کند که:

آلات و ادواتی که جهت ساخت کالای ممنوع به منظور قاچاق یا تسهیل ارتکاب قاچاق کالای ممنوع مورد استفاده قرار می گیرد، ضبط می شود. مواردی که
استفاده کننده مالک نبوده و مالک عامداً آن را در اختیار مرتکب قرار نداده باشد مشمول حکم این تبصره نمی باشد.

قاچاق چه داروهایی مشمول قانون هستند؟

درباره قاچاق اقلام دارویی آیین نامه اجرایی ماده ۷ قانون مبارزه با قاچاق کالا این گونه مقرر می کند:

ماده ۲ - مواد و فرآورده های دارویی اعم از داروها و فرآورده های، تقویتی تحریک کننده ویتامینها و مکمل های غذایی و دارویی و فرآورده های زیستی
نظیر سرم و واکسن و فرآورده آزمایشگاهی و مواد غذایی اطفال شیرخشک و غیره و هر نوع دارو و مواد اولیه دارویی و بسته بندی دارویی و هر نوع مواد و
ملزومات مصرفی و تجهیزات پزشکی و دندانپزشکی و یا مواد اولیه آنها مشمول بند . الف) ماده ۲۷) قانون بوده و در صورت، کشف مشمول مجازات قاچاق
کالاهای ممنوع موضوع ماده ۲۲) قانون خواهند بود طبق آنچه در ماده ۴۴ قانون قاچاق کالا و ارز آمده است اگر قاچاق به صورت حرفه ای و سازمان یافته
باشد و یا اینکه مستلزم حبس و انفصال از خدمات دولتی باشد در صالحیت دادسرا و دادگاه انقلاب است و سایر پرونده های قاچاق کالا در صالحیت سازمان
تعزیرات حکومتی خواهد بود. (سونیا علیزاده صامع، بابک پور قهرمانی)

نتیجه گیری

نتایج به دست آمده نشان می‌دهد با اینکه اعمال حاکمیت با ایجاد جرائم مختلف و گسترده باعث در بر گرفتن تمام جرائم شده است اما به علت نبود نظارت کافی بر این قوانین در سطح کشور گستردگی قوانین به یک نقطه ضعف تبدیل شده است که بیشتر باعث کاهش قدرت قضایی و بازدارندگی حاکمیت بوده است و حاکمیت بهتر است با افزایش نظارت و کنترل بر این حوزه بتواند دوباره حاکمیت خود را در این مورد بازگرداند و در کنار این مسائل دولت میتواند به علت کمبود نیروی انسانی از فناوریهای نوین و ارتباطات اینترنتی و یا در آینده بسیار نزدیک از هوش مصنوعی که در جهان امروز بسیار مورد توجه بوده استفاده کند تا بتواند با الکترونیکی کردن بسیاری از نظارتهای خود در مقابل این جرائم بایستند و آسایش و آرامش عمومی در حوزه سلامت بهداشت را برای عموم جامعه ما به وجود بیاورد زیرا سلامت جامعه یکی از مهم ترین مسایل . در کشور است.

جهان امروز به علت تنیده شدن این دو موضوع امنیت و سالمی در هم میتوان به اهمیت این موضوع و حوزه توجه بسیاری کرد . به طور خالصه میتوان گفت یکی از دلایل ضعف این است که در جمع حاکمیت کشور ما بیشتر مسئله قانون گذاری مطرح بوده است : از پیشنهاداتی که میتوان در این حوزه داد میتوان به:

۱. برنامه ریزی در بحث اجرا و افزایش نظارت دولت و حاکمیت بر این بخش
۲. استفاده از فناوریهای نوین که کار انسان را در جامعه کنونی بسیار آسان کرده است .۲
۳. آگاه سازی مردم در حوزه این جرائم و تخلفات و آشنایی صحیح آنها با این جرائم و فرهنگ سازی در بخش مقابله با سودجویان پزشکی

منابع

۱. بیگی، جمال و تیموری، مهرداد (۱۴۰۰)، حق بر سلامت شهروندان حاشیه نشین به مثابه حق بشری و چالش‌های فراوری آن، مجله اخلاق زیستی، ۱۱ (۳۶): ۱-۱۳.
۲. نظارت‌های قوه قضاییه بر سازمان نظام پزشکی به منظور بزه‌دیدگی اطفال در حقوق ایران، بیگی جمال، چاپ دوم، تهران: انتشارات میزان
۳. تیموری، مهرداد، بیگی، جمال و احدی، فاطمه (۱۴۰۰)، حبس زدایی سلامت محور؛ برآیند سلامت و عدالت در رویکرد نظام حقوقی ایران و اسناد بین المللی حقوق بشر، فصلنامه مطالعات بین المللی (۹۵-۱۲۰): 18 (71) ، ISJ
۴. بررسی قوانین مرتبط با رسیدگی به تخلفات پزشکی ایران - حسین جودکی، آرش رشیدیان، علیرضا میلانی فر - سال ۱۳۸۹ - دوره ۱۶
۵. جرم صدور گواهی خلاف واقع "ابعاد قانونی و حقوقی" - سعید حکیمی - سال ۱۳۷۹
۶. ماهیت تقصیر پزشک - سمانه جهان پور - سال ۱۴۰۱
۷. حقوق جنین و سقط آن - دکتر عبدالجبار زرگوش نسب - سال ۱۳۹۵
۸. خودداری از کمک به مصدومین و مسئولیت های ناشی از آن - محمود عباسی، احمد احمدی، ندا اله بداشتی - سال ۱۳۹۲
۹. جرم انگاری قاچاق داروی تقلبی در اسناد بین المللی و حقوق ایران - محسن عینی - سال ۱۳۹۷ - شماره ۲۲
۱۰. بازشناسی عوامل موثر در مبارزه با قاچاق دارو - سونیا علیزاد سامع، بابک پور قهرمانی
۱۱. احقاق حقوق سلامت مردم از منظر کارآمدی خدمات - بیژن عباسی لاهیجی، شهاب تجری - سال ۱۴۰۰ - دوره ۱۵ - شماره ۵۶ قانون مجازات اسلامی
۱۲. حرکت آتانازی و مرگ از روی ترجم در فقه و حقوق ایران - زهرا میرشهرکی - سال ۱۳۹۵

- ۱۳. سقط جنین از منظر فقه و حقوق - سیده مبینا میر سعید قاضی - سال ۱۳۹۵
- ۱۴. راز داری و حدود آن در حرفه پزشکی - غلام حسین مهدوی نژاد - سال ۱۳۸۷
- ۱۵. آنا نازی از منظر فقه و حقوق - صالحه یزدانی فر - سال ۱۳۹۴
- ۱۶. قانون تعزیرات حکومتی امور بهداشتی و درمانی مصوب ۱۳۶۷/۱۲/۲۳
- ۱۷. قانون مدنی
- ۱۸. قانون اساسی
- ۱۹. قانون قاچاق کالا و ار
- ۲۰. قانون جوانی جمعیت
- ۲۱. قانون مربوط به مقررات پزشکی
- ۲۲. قانون ثبت اختراعات و طرح‌های صنعتی

Crimes & Violations in the Field of Health

Hossein Beigi

Associate Professor, Department of Criminal Law & Criminology, Law Research Center, Maragheh Branch, Islamic Azad University, Maragheh, Iran (Corresponding Author)

Husseinbeigi26@yahoo.com

Reza Shamsavar

Bachelor Student of Law, Maragheh Branch, Maragheh Islamic Azad University, Iran

www.rezashamsavar@gmail.com

Parsa Yazdanifar

Bachelor Student of Law, Maragheh Branch, Maragheh Islamic Azad University, Iran

Arvin6874koord@gmail.com

Sajaad Aghaei

Bachelor Student of Law, Maragheh Branch, Maragheh Islamic Azad University, Iran

Mradyshahyn6@gmail.com

Abstract

Background & Objective: Based on Article 29 of the Constitution of the Islamic Republic of Iran, the medical community and those involved in the field of health and hygiene are obliged to deal with acts or omissions that cause deprivation of comfort and peace and sometimes cause death or injuries. It is irreparable to do actions in line with their limits and powers.

The purpose of this article is to investigate crimes and violations that cause problems in the field of health and hygiene.

Research Method: A descriptive-analytical research method, and data collection has been done using health laws.

Findings: Crimes and violations in the field of health and hygiene is a very important issue that is more visible due to the close relationship of people and society with these crimes and violations, and with the approach of the coercive power of the country, it can be imagined that the legislator by creating a guarantee of execution and the approval of various laws wants to build a strong barrier against crimes in this field so that profit-seeking and opportunistic people cannot operate in this field or refrain from doing so because of the fear of guaranteeing judicial executions become.

Conclusion: The obtained results show that although the crimes and violations in the field of health and hygiene are relatively complete laws, but for the correct implementation of these laws, the solidarity and cooperation of all the institutions and bodies of the country are needed so that with the help of the country's law enforcement agencies, they can deal with these laws. Crimes stop.

Keywords: Health, Medical Laws, Crimes.